

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВБ 1.36. ПЕРША МЕДИЧНА ДОПОМОГА
(ДИСЦИПЛІНА ЗА ВИБОРОМ)

1. Загальна інформація	
Назва факультету	Медичний № 1, Медичний № 2
Освітня програма (галузь, спеціальність, рівень вищої освіти, форма навчання)	22 Охорона здоров'я, 222 Медицина, другий (магістерський) рівень вищої освіти, денна форма
Навчальний рік	2023 - 2024
Назва дисципліни, код (електронна адреса на сайті ЛНМУ імені Данила Галицького)	ВБ1.36. Перша медична допомога
Кафедра (назва, адреса, телефон, e-mail)	Кафедра пропедевтики внутрішньої медицини 79013 м. Львів, вул. Коновальця, 22 тел. +38 (032) 237-31-14, факс: +38 (032) 237-88-80 E-mail: kaf_propaedeutic_1@meduniv.lviv.ua
Керівник кафедри (контактний e-mail)	професор Дутка Роман Ярославович, E-mail: roman.dutka48@gmail.com
Рік навчання (рік, на якому реалізується вивчення дисципліни)	2-й
Семестр (семестр, у якому реалізується вивчення дисципліни)	III або IV
Тип дисципліни/модулю (обов'язкова/вибіркова)	Вибірковий
Викладачі (імена, прізвища, наукові ступені і звання викладачів, які викладають дисципліну, контактний e-mail)	Дутка Роман Ярославович, д.мед.н., професор, propvnm1@ukr.net Базилевич Андрій Ярославович, д.мед.н., професор, abazylevych@ukr.net Новосад Анна Богданівна, к. мед.н, доцент, novosadanna00@gmail.com Матушак Ольга Миколаївна, к. мед.н, доцент, omatushchak@ukr.net Івасівка Роксоляна Степанівна, к. мед.н, доцент, roksolana_ivasivka@ukr.net Бевз Оксана Володимирівна , канд. мед. наук, доцент, bevzov@ukr.net Ющик Любов Володимирівна канд. мед. наук, yushliub@gmail.com Дроник Ірина Степанівна, канд. мед. наук, доцент, dronyk@gmail.com Діденко Оксана Зиновіївна, асистент, oksanadiz@ukr.net Рогуля Софія Степанівна, асистент, sofohca@ukr.net
Erasmus так/ні (доступність дисципліни для студентів у рамках програми Erasmus+)	Ні
Особа, відповідальна за силабус (особа, якій слід надавати коментарі стосовно силабуса, контактний e-mail)	Бевз Оксана Володимирівна , канд. мед. наук, доцент, bevzov@ukr.net
Кількість кредитів ECTS	3

Кількість годин (лекції/практичні заняття/самостійна робота студентів)	12/18/60
Мова навчання	Українська
Адреса, телефон та регламент роботи клінічної бази	Комунальне некомерційне підприємство «Львівське територіальне медичне об'єднання клінічна лікарня планового лікування, реабілітації та паліативної допомоги». м. Львова», м.Львів, вул. Коновальця, 22 тел..(032)237-31-14 факс:(032) 237-88-80 E-mail: Kaf_propaedeutic_1@meduniv.lviv.ua

2. Коротка анотація до курсу

Під час вивчення дисципліни за вибором «Перша медична допомога» студенти здобувають знання, вміння та практичні навички, які надають можливість швидко та правильно зорієнтуватись у невідкладній ситуації, уникнути фатальних помилок або втрати часу та здійснити першочергові кроки, які врятують життя людини і/або стануть хорошим підґрунтям для її успішного подальшого лікування у стаціонарі. Засвоєння дисципліни спирається на знання, здобуті студентами в процесі вивчення анатомії, біології, фізіології й інших базових дисциплін.

Під час вивчення дисципліни «Перша медична допомога» доцільним є впровадження у навчальний процес сучасних світових рекомендацій та стандартів з першої медичної допомоги з широким використанням засобів комплексного практично-орієнтованого навчання.

3. Мета і цілі курсу

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Перша медична допомога» (дисципліна за вибором) є комплекс теоретичних та практичних питань, спрямованих на засвоєння студентом основних методів надання першої медичної допомоги при невідкладних станах, які виникають на виробництві, у побуті, під час дорожньо-транспортних пригод, катастроф, техногенних аварій, у військових ситуаціях та при гострих терапевтичних захворюваннях та термінальних станах.

Метою викладання навчальної дисципліни «Перша медична допомога» (дисципліна за вибором) є засвоєння базових теоретичних положень долікарської допомоги, оволодіння практичними навичками надання невідкладної медичної допомоги потерпілим на місці події та по дорозі до лікарні, формування у студента основ клінічного мислення і набуття подальших професійних навичок із дотриманням принципів медичної етики та деонтології.

Вивчення першої медичної допомоги має своїм завданням оволодіння знаннями, вміннями, навичками щодо забезпечення повного своєчасного проведення серцево-легеневої реанімації, правильному наданню невідкладної допомоги при ушкодженні деякими факторами зовнішнього середовища, отруєннях, укусах тварин, хворих на сказ, отруйних змій, комах, болях в грудній клітці, животі, допомога хворим із судомним синдромом та при нападі задишки із метою збереження їм життя.

Це завдання конкретизується шляхом вирішення в процесі навчання окремих задач, з відпрацюванням та засвоєнням алгоритмів виконання різних медичних маніпуляцій та прийомів реанімації.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Перша медична допомога» є:

- Оволодіння студентом теоретичними знаннями, необхідними для надання невідкладної допомоги.
- Оволодіння практичними прийомами і методами надання першої медичної допомоги у випадку невідкладних станів.
- Формування у студентів морально-етичних та деонтологічних якостей при професійному спілкуванні з хворим.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- клінічну симптоматику деяких невідкладних та термінальних станів;
- основні алгоритми надання першої медичної допомоги при різних видах ушкоджень та невідкладних станах;

– основні заходи по догляду за хворими при наданні невідкладної допомоги та транспортуванні хворого чи потерпілого у медичний заклад.

вміти:

- надавати першу медичну допомогу при зупинці серцевої діяльності;
- надавати першу медичну допомогу при порушенні дихання;
- надавати першу медичну допомогу при опіках та відмороженнях;
- надавати першу медичну допомогу при утопленні та інших видах механічної асфіксії;
- надавати першу медичну допомогу при зомлінні, колапсі, шоку;
- надавати першу медичну допомогу при загальному переохолодженні організму;
- надавати першу медичну допомогу при тепловому та сонячному ударах;
- надавати першу медичну допомогу при отруєння чадним газом та іншими отрутами;
- надавати першу медичну допомогу при ураження електричним струмом;
- укусах тварин, хворих на сказ, отруйних змій, комах;
- надавати першу медичну допомогу при болях у грудній клітці;
- надавати першу медичну допомогу при нападі задишки, кашлю;
- надавати першу медичну допомогу при болях у животі;
- здійснювати перенесення, транспортування потерпілих, хворих із використанням підручних засобів.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей:**

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати комплексні проблеми в галузі професійної медичної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в галузі охорони здоров’я на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.

Загальні:

- ЗК1** - Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2** - Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК3** - Здатність застосовувати і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК4** - Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК5** - Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6** - Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК7** - Здатність Здатність працювати в команді.
- ЗК8** - Здатність Здатність до міжособистісної взаємодії.
- ЗК9** - Здатність спілкуватись іноземною мовою.
- ЗК10** - Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
- ЗК11**- Здатність Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК13** - Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
- ЗК14** - Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК15** - Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активновідпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові (спеціальні):

- ФК1**- Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
- ФК7**- Здатність до діагностування невідкладних станів.
- ФК8**- Здатність до визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги.
- ФК9**- Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів.

ФК10- Здатність до виконання медичних маніпуляцій.

ФК11- Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах з наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

ФК13 - Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.

ФК14- Здатність до планування і проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб.

ФК16- Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.

ФК17- Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.

ФК24- Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.

ФК25- Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

4. Пререквізити курсу

1. Фізика в межах шкільної навчальної програми.
2. Хімія в межах шкільної навчальної програми.
3. Біологія в межах шкільної навчальної програми.
4. Основи здоров'я в межах шкільної навчальної програми.

5. Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН1 Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

ПРН2 Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.

ПРН3 Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.

ПРН4 Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).

ПРН5 Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.

ПРН8 Визначати головний клінічний синдром або чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами), у т. ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.

ПРН14 Визначати тактику та надавати екстрену медичної допомоги при невідкладних станах (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування.

ПРН15 Організувати надання медичної допомоги та лікувально-евакуаційних заходів населенню та військовослужбовцям в умовах надзвичайних ситуації та бойових дій, в т. ч. у польових умовах.

ПРН17 Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

ПРН21 Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерел, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

ПРН24 Організувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

ПРН25 Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.

ПРН27 Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проєктів.

Список результатів навчання

<i>Код створюється при заповненні силабусу (категорія: Зн – знання, Ум – уміння, К – компетентності, АВ – автономність та відповідальність)</i>	<i>Результати навчання визначають, що студент повинен знати, розуміти та вміти виконувати, після завершення вивчення дисципліни. Результати навчання впливають із заданих цілей навчання. Для зарахування дисципліни необхідно підтвердити досягнення кожного результату навчання.</i>	<i>Символ коду Програмного результату навчання у Стандарті вищої освіти</i>
Зн-1	Знати особливості розпитування: збір скарг, анамнезу захворювання і життя.	ПРН-1 ПРН-4 ПРН-5
Ум-1	Вміти збирати скарги пацієнта, анамнез хвороби, анамнез життя	ПРН-1 ПРН-4 ПРН-5
К-1	Ефективно формувати комунікаційну стратегію у спілкуванні з пацієнтами та їх родичами.	ПРН-1 ПРН-25
Ав-1	Нести відповідальність за вибір та тактику способу комунікації. Відповідати за використання результатів співбесіди з пацієнтом за стандартною схемою розпитування хворого.	ПРН-1 ПРН-4 ПРН-5
Зн-2	Знати основні показники діяльності серцево-судинної та дихальної систем.	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5
Ум-2	Вміти оцінити показники серцево-судинної та дихальної систем хворого; дати клінічну оцінку отриманих під час огляду даних.	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8
К-2	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію для проведення огляду пацієнта.	ПРН-1 ПРН-3 ПРН-5
Ав-2	Нести відповідальність за якісне проведення огляду хворого та клінічної оцінки отриманих результатів	ПРН-1 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-6
Зн-3	Навички з надання невідкладної допомоги при деяких невідкладних станах	ПРН-1 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17
Ум-3	Уміти надавати першу медичну допомогу при деяких невідкладних станах	ПРН-14 ПРН-16

100
80
60
40
20
0

		ПРН-17
К-3	Обґрунтовано призначати та доносити до відома пацієнта та/чи його родичів (опікунів) інформацію щодо надання необхідної першої медичної допомоги	ПРН-14 ПРН-16 ПРН-17 ПРН-25
Ав-3	Нести відповідальність за правильне виконання навичок першої медичної допомоги	ПРН-14 ПРН-16 ПРН-17
Зн-4	Знати основні розлади свідомості	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8
Ум-4	Вміти оцінити стан свідомості у хворого, дати клінічну оцінку.	ПРН-3 ПРН-4
К-4	Формувати та донести до пацієнта та/чи його батьків (опікунів), фахівців висновки щодо стану свідомості хворого.	ПРН-25
Ав-4	Дотримуючись етичних та юридичних норм, нести відповідальність за прийняття обґрунтованих рішень і дій щодо правильності надання першої медичної допомоги	ПРН-14 ПРН-15 ПРН-17
Зн-5	Знати стандартні методики обстеження потерпілого при невідкладних ситуаціях (вдома, на вулиці, у закладі охорони здоров'я) в умовах нестачі інформації.	ПРН-2 ПРН-21 ПРН-5
Ум-5	Вміти, в умовах нестачі інформації, використовуючи стандартні методики, шляхом прийняття обґрунтованого рішення оцінити стан потерпілого та визначити чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого.	ПРН-14 ПРН-17
К-5	Дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм прийняти обґрунтоване рішення щодо оцінки тяжкості стану пацієнта, організації необхідних медичних заходів в залежності від стану.	ПРН-14 ПРН-15 ПРН-17 ПРН-24
Ав-5	Дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм прийняти обґрунтоване рішення щодо оцінки тяжкості стану пацієнта, організації необхідних медичних заходів в залежності від стану.	ПРН-14 ПРН-5 ПРН-17
Зн-6	Мати спеціалізовані знання про алгоритми виконання медичних маніпуляцій.	ПРН-14
Ум-6	Вміти виконувати деякі найпростіші медичні маніпуляції.	ПРН-14
К-6	Обґрунтовано формувати та довести до пацієнта, та/чи його батьків (опікунів), фахівців висновки щодо необхідності проведення деяких найпростіших медичних маніпуляцій.	ПРН-17 ПРН-25 ПРН-27
Ав-6	Нести відповідальність за якість виконання медичних маніпуляцій.	ПРН-17

6. Формат і обсяг курсу

Формат курсу (очний, або заочний)	Очний	
Вид занять	Кількість годин	Кількість груп

лекції	12	2
практичні	18	2
самостійні	60	2

7. Тематика та зміст курсу

Код виду занять	Тема	Зміст навчання	Код результату навчання	Викладач
Л-1	Поняття про термінальні стани. Раптова смерть та принципи базової реанімації.	Процес вмирання організму. Загальні поняття про термінальні стани: переагональний стан, термінальна пауза, агонія, клінічна смерть. Ознаки та діагностика соціальної та біологічної смерті. Загальні правила серцево-легеневої реанімації. Техніка СЛР. Показання та протипоказання до СЛР. Алгоритми СЛР. Критерії ефективності СЛР. Ускладнення та їх профілактика.	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-8 ПРН-17	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц.Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц.Матушак О.М. Доц.Івасівка Р.С. Доц.Абрагамович Х.Я. Ас.Чмир Н.В. Ас.Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
Л-2	Перша допомога при деяких невідкладних станах: опіках, обмороженнях, тепловому чи сонячному ударі, загальному переохолодженні, утопленні, удушенні, ураженні електричним струмом та блискавкою.	Поняття про термічні, хімічні та променеві опіки, та відмороження. Стадії опіків та відморожень, їх характеристики. Основні клінічні ознаки та принципи допомоги при загальному переохолодженні. Визначення ступеня ураження та площі опіку, відмороження (правило "долоні", правило "дев'яток"). Визначення прогнозу здоров'я пацієнтів із опіками та обмороженнями залежно від ступеня та площі опіку або відмороження. Перша допомога. Причини та механізми розвитку сонячного та теплового ударів. Умови, які сприяють перегріванню організму. Основні клінічні ознаки сонячного та теплового ударів. Основні принципи невідкладної допомоги. Утоплення (первинне і вторинне), його ознаки. Особливості положення потерпілого у випадку евакуації його з води. Долікарська допомога. Асфіксія та її різновиди: obturаційна, странгуляційна, стенозуюча, компресійна, нервово-паралітична, центральна. Принципи невідкладної допомоги. Поняття про електротравму. Ураження технічним	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц.Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц.Матушак О.М. Доц.Івасівка Р.С. Доц.Абрагамович Х.Я. Ас.Чмир Н.В. Ас.Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.

		електричним струмом та блискавкою. Особливості надання медичної допомоги при ураженні електричним струмом. Алгоритм надання першої допомоги при ураженні електричним струмом та блискавкою.		
Л-3	Основні показники життєдіяльності: поняття про артеріальний тиск, пульс, частоту дихання. Оцінка стану свідомості. Можливі причини порушень свідомості, принципи невідкладної допомоги. Зомління, колапс – принципи невідкладної допомоги. Поняття про судому, невідкладна допомога при епілептичному нападі.	Поняття про артеріальний тиск. Правила вимірювання артеріального тиску. Перша долікарська допомога при зниженні та підвищенні артеріального тиску. Поняття про пульс. Основні характеристики пульсу: ритм, частота, напруження, наповнення, величина та форма. Оцінка частоти дихальних рухів. Основні поняття про розлади дихання: прискорене дихання, сповільнене дихання. Зомління: основні причини, клінічні симптоми. Перша долікарська допомога при зомлінні. Колапс: основні причини, клінічні симптоми. Принципи першої допомоги. Причини порушення свідомості. Основні критерії чіткої та порушеної свідомості. Види пригнічення свідомості: ступор, сопор, кома. Поняття про марення та галюцинації. Принципи невідкладної допомоги при порушенні свідомості. Поняття про судому. Епілепсія, основні клінічні прояви захворювання. Поняття про епілептичний статус. Невідкладна долікарська допомога при епілепсії.	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц.Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц.Матушак О.М. Доц.Івасівка Р.С. Доц.Абрагамович Х.Я. Ас.Чмир Н.В. Ас.Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
Л-4	Поняття про отруєння. Різновиди отрут. Принципи першої допомоги. Невідкладна допомога при отруєнні чадним газом та деяких побутових отруєннях. Укуси тварин, хворих на сказ, отруйних змій і комах.	Отруєння. Умови, класифікація. Шляхи надходження отрути в організм. Різновиди отрут. Неспецифічні симптоми інтоксикації. Оцінка стану пацієнта – функції дихання, серцево-судинної системи, свідомості у випадку отруєння. Перша медична допомога при отруєннях: Техніка промивання шлунка, сорбенти, антидотна терапія. Отруєння чадним газом, клінічні прояви. Алгоритм надання першої долікарської допомоги. Особливості надання першої долікарської допомоги при укусах тварин, хворих на сказ. Укуси змій з різними типами отрути: гемолітичною та нейротоксичною, основні клінічні прояви. Принципи невідкладної долікарської допомоги. Укуси комах: бджіл, ос, шершнів, основні клінічні прояви. Принципи невідкладної допомоги.	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц.Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц.Матушак О.М. Доц.Івасівка Р.С. Доц.Абрагамович Х.Я. Ас.Чмир Н.В. Ас.Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.

Л-5	Перша долікарська допомога при нападі задишки, кашлю, болях в грудній клітці, болях в животі.	Основні причини патології задишки. Типи задишки. Перша долікарська допомога при нападі бронхіальної астми. Перша долікарська допомога при серцевій астмі. Діагностичне значення різних варіантів кашлю. Перша долікарська допомога при кашлю. Основні причини появи больового синдрому у грудній клітці. Основні клінічні ознаки приступу стенокардії, інфаркту міокарда, пневмотораксу. Перша долікарська допомога. Гострі захворювання черевної порожнини: гострий апендицит, холецистит, панкреатит, перфораційна виразка шлунка та 12-ти палої кишки, защемлені грижі, кишкова непрохідність. Причини появи, дошпитальна діагностика, перша медична допомога. Помилки першої медичної допомоги.	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц.Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц.Матушак О.М. Доц.Івасівка Р.С. Доц.Абрагамович Х.Я. Ас.Чмир Н.В. Ас.Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
Л-6	Особливості надання першої медичної допомоги в умовах бойових дій. Синдром тривалого стиснення тканин. Кровотечі в умовах бойових дій. Методи зупинки зовнішньої кровотечі.	Особливості надання першої медичної допомоги в умовах бойових дій. Синдром тривалого стиснення тканин. Класифікація кровотеч. Основні методи зупинки кровотеч. Методи тимчасової зупинки кровотеч (пальцеве притискання, стисна пов'язка, максимальне згинання та підняття кінцівок, накладання джгута (турнікета), закрутка). Поняття про кінцеву зупинку кровотечі. Ускладнення після накладання джгута. Основні принципи зупинки кровотечі (частина уніфікованого протоколу, затвердженого наказом МОЗ № 612 від 21.06.2016 р.).	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-15 ПРН-17 ПРН-24	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц.Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц.Матушак О.М. Доц.Івасівка Р.С. Доц.Абрагамович Х.Я. Ас.Чмир Н.В. Ас.Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
П-1	Поняття про термінальні стани. Раптова смерть та принципи базової реанімації.	<p><i>Навчальні цілі заняття:</i></p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Процес вмирання організму. Загальні поняття про термінальні стани: передагональний стан, термінальна пауза, агонія, клінічна смерть. ▪ Ознаки та діагностику клінічної та біологічної смерті. ▪ Покази та протипокази до СЛР. ▪ Алгоритми СЛР. ▪ Критерії ефективності СЛР. ▪ Ускладнення та їх профілактика. <p>Оволодіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Загальними правилами серцево-легеневої реанімації. ▪ Технікою СЛР. 	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-8 ПРН-17	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц.Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц.Матушак О.М. Доц.Івасівка Р.С. Доц.Абрагамович Х.Я. Ас.Чмир Н.В. Ас.Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.

	<p>Невідкладні стани екзогенного генезу: утоплення, удушення, електротравма, хімічні опіки, теплова і холодова травма.</p>	<p><i>Навчальні цілі заняття:</i> Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Поняття про термічні, хімічні та променеві опіки, та відмороження. ■ Стадії опіків та відморожень, їх характеристики. ■ Основні клінічні ознаки та принципи допомоги при загальному переохолодженні. ■ Причини та механізми розвитку сонячного та теплового ударів. Умови, які сприяють перегріванню організму. Основні клінічні ознаки сонячного та теплового ударів. ■ Основні принципи невідкладної допомоги при сонячному та тепловому ударах. ■ Утоплення (первинне і вторинне), його ознаки. Особливості положення потерпілого у випадку евакуації його з води. ■ Асфіксія та її різновиди: обтураційна, странгуляційна, стенозуюча, компресійна, нервово-паралітична, центральна. ■ Поняття про електротравму. Ураження технічним електричним струмом та блискавкою. Особливості надання медичної допомоги при ураження електричним струмом. Алгоритм надання першої допомоги при ураженні електричним струмом та блискавкою. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Визначати ступінь ураження та площу опіку, відмороження (правило "долоні", правило "дев'яток"). ■ Визначати прогноз здоров'я пацієнтів із опіками та обмороженнями залежно від ступеня та площі опіку або відмороження. ■ Надавати першу допомогу при опіках. ■ Надавати першу допомогу при сонячному та тепловому ударах. ■ Надавати першу допомогу при утопленні. ■ Надавати невідкладну допомогу при асфіксії. 	<p>ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17</p>	<p>Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц. Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц. Матушак О.М. Доц. Івасівка Р.С. Доц. Абрагамович Х.Я. Ас. Чмир Н.В. Ас. Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.</p>
--	--	---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> Надавати першу допомогу при ураженні електричним струмом та блискавкою. 		
П-3	Оцінка стану свідомості. Поняття про коми, принципи невідкладної долікарської допомоги.	<p><i>Навчальні цілі заняття:</i> Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> Причини порушення свідомості. Основні критерії ясної та порушеної свідомості. Види пригнічення свідомості: ступор, сопор, кома. Поняття про марення та галюцинації. Принципи невідкладної допомоги при порушенні свідомості. Поняття про судоми. Епілепсія, основні клінічні прояви захворювання. Поняття про епілептичний статус. Невідкладна долікарська допомога при епілепсії. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> Надавати першу долікарську допомогу при різних ступенях порушення свідомості. Надавати невідкладну долікарську допомогу при епілепсії. 	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц. Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц. Матушак О.М. Доц. Івасівка Р.С. Доц. Абрагамович Х.Я. Ас. Чмир Н.В. Ас. Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
П-4	Визначення та оцінка артеріального тиску, пульсу, частоти дихання. Основні причини порушення гемодинаміки, поняття про зомління, колапс, шок. Принципи невідкладної допомоги.	<p><i>Навчальні цілі заняття:</i> Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> Поняття про артеріальний тиск. Правила вимірювання артеріального тиску. Поняття про пульс. Основні характеристики пульсу: ритм, частота, напруження, наповнення, величина та форма. Оцінку частоти дихальних рухів. Основні поняття про розлади дихання: прискорене дихання, сповільнене дихання. Зомління: основні причини, клінічні симптоми. Алгоритм надання першої долікарської допомоги при зомлінні. Колапс: основні причини, клінічні симптоми. Принципи першої допомоги. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> Надавати першу долікарську допомогу при зниженні та підвищенні артеріального тиску. Надавати першу долікарську допомогу при зомлінні. Надавати першу долікарську допомогу при колапсі. 	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц. Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц. Матушак О.М. Доц. Івасівка Р.С. Доц. Абрагамович Х.Я. Ас. Чмир Н.В. Ас. Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
П-5	Гострі отруєння: загальна характеристика отрут,	<p><i>Навчальні цілі заняття:</i> Знати:</p>	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я.

	<p>шляхи їх потрапляння в організм, принципи першої допомоги.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Отруєння. Умови, класифікація. Шляхи надходження отрути в організм. ▪ Різновиди отрут. Неспецифічні симптоми інтоксикації. ▪ Оцінка стану пацієнта – функції дихання, серцево-судинної системи, свідомості у випадку отруєння. ▪ Перша медична допомога при отруєннях: Техніка промивання шлунка, сорбенти, антидотна терапія. ▪ Отруєння чадним газом, клінічні прояви. ▪ Алгоритм надання першої долікарської допомоги при отруєнні чадним газом. ▪ Особливості надання першої долікарської допомоги при укусах тварин, хворих на сказ. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Надавати першу медичну допомогу при отруєннях. ▪ Надавати першу долікарську допомогу при отруєнні чадним газом. 	<p>ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17</p>	<p>Доц .Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц.Матушак О.М. Доц.Івасівка Р.С. Доц.Абрагамович Х.Я. Ас.Чмир Н.В. Ас.Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.</p>
П-6	<p>Невідкладна долікарська допомога під час нападу ядухи, кашлю. Невідкладна долікарська допомога за наявності больового синдрому в грудній клітці, при гіпертонічному кризі.</p>	<p><i>Навчальні цілі заняття:</i></p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Основні причини патології задишки. Типи задишки. Перша долікарська допомога при нападі бронхіальної астми. Перша долікарська допомога при серцевій астмі. ▪ Діагностичне значення різних варіантів кашлю. Перша долікарська допомога при кашлі. ▪ Основні причини появи больового синдрому у грудній клітці. ▪ Основні клінічні ознаки гіпертонічного кризу. ▪ Перша долікарська допомога при болях в грудній клітці. ▪ Основні клінічні ознаки приступу стенокардії, інфаркту міокарда, пневмотораксу. Перша долікарська допомога. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Надавати першу долікарську допомогу при нападі бронхіальної астми. ▪ Надавати першу долікарська допомога при нападі серцевої 	<p>ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17</p>	<p>Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц .Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц.Матушак О.М. Доц.Івасівка Р.С. Доц.Абрагамович Х.Я. Ас.Чмир Н.В. Ас.Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.</p>

		<p>астми.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Надавати першу долікарську допомогу при кашлі. ▪ Надавати першу долікарську допомогу при болях в грудній клітці. ▪ Надавати першу допомогу при нападі стенокардії, у разі інфаркту міокарда, клапанного пневмотораксу. 		
П-7	Невідкладна долікарська допомога при укусах комах, змій. Поняття про анафілактичний шок. Основні принципи невідкладної допомоги.	<p><i>Навчальні цілі заняття:</i></p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Укуси змій з різними типами отрути: гемолітичною та нейротоксичною, основні клінічні прояви. ▪ Принципи невідкладної долікарської допомоги при укусах змій. ▪ Укуси комах: бджіл, ос, шершнів, основні клінічні прояви. ▪ Принципи невідкладної допомоги при укусах комах. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Надавати невідкладну долікарську допомогу при укусах змій. ▪ Надавати невідкладну допомогу при укусах комах. 	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц. Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц. Матушак О.М. Доц. Івасівка Р.С. Доц. Абрагамович Х.Я. Ас. Чмир Н.В. Ас. Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
П-8	Невідкладна допомога при болях в животі, шлунково-кишкових кровотечах.	<p><i>Навчальні цілі заняття:</i></p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Гострі захворювання черевної порожнини: гострий апендицит, холецистит, панкреатит, перфораційна виразка шлунка та 12-ти палої кишки, защемлені грижі, кишкова непрохідність. Причини появи, дошпитальна діагностика, перша медична допомога. ▪ Помилки першої медичної допомоги при болях в животі. ▪ Шлунково-кишкові кровотечі. Причини, клінічні симптоми, перша медична допомога. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Надавати першу медичну допомогу у випадку гострого болю в животі. 	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц. Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц. Матушак О.М. Доц. Івасівка Р.С. Доц. Абрагамович Х.Я. Ас. Чмир Н.В. Ас. Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
П-9	Особливості надання першої медичної допомоги в умовах бойових дій. Синдром тривалого стиснення.	<p><i>Навчальні цілі заняття:</i></p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Поняття про синдром тривалого стиснення. ▪ Періоди перебігу, характерні клінічні ознаки. ▪ Заходи першої долікарської 	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-15	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц. Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц. Матушак

		<p>допомоги.</p> <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> Надавати першу долікарську допомогу при синдромі тривалого стиснення. 	<p>ПРН-17</p> <p>ПРН-24</p>	<p>О.М.</p> <p>Доц.Івасівка Р.С.</p> <p>Доц.Абрагамович Х.Я.</p> <p>Ас.Чмир Н.В.</p> <p>Ас.Колядич М.М.</p> <p>Ас. Рогуля С.С.</p> <p>Доц. Дроник І.С.</p> <p>Ас. Діденко О.З.</p>
С-1	<p>Організаційні засади першої медичної допомоги. Поняття про парамедицину. Основи законодавства України щодо прав та обов'язків медичного працівника.</p>	<p>Самостійне ознайомлення з організаційними засадами першої медичної допомоги. Поняття про парамедицину. Основи законодавства України щодо прав та обов'язків медичного працівника.</p>	<p>ПРН-1</p> <p>ПРН-2</p> <p>ПРН-3</p> <p>ПРН-4</p> <p>ПРН-8</p> <p>ПРН-17</p>	<p>Проф. Дутка Р.Я.</p> <p>Проф. Базилевич А.Я.</p> <p>Доц .Новосад А.Б.</p> <p>Доц. Бевз О.В.</p> <p>Доц. Ющик Л.В.</p> <p>Доц.Матушак О.М.</p> <p>Доц.Івасівка Р.С.</p> <p>Доц.Абрагамович Х.Я.</p> <p>Ас.Чмир Н.В.</p> <p>Ас.Колядич М.М.</p> <p>Ас. Рогуля С.С.</p> <p>Доц. Дроник І.С.</p> <p>Ас. Діденко О.З.</p>
С-2	<p>Історичний аспект медицини невідкладних станів. Еволюція алгоритму проведення серцево-легеневої реанімації. Особливості надання невідкладної допомоги хворим на інфекційні захворювання, туберкульоз.</p>	<p>Самостійне ознайомлення з історичним аспектом медицини невідкладних станів. Еволюція алгоритму проведення серцево-легеневої реанімації. Особливості надання невідкладної допомоги хворим на інфекційні захворювання, туберкульоз.</p>	<p>ПРН-1</p> <p>ПРН-2</p> <p>ПРН-3</p> <p>ПРН-4</p> <p>ПРН-8</p> <p>ПРН-17</p>	<p>Проф. Дутка Р.Я.</p> <p>Проф. Базилевич А.Я.</p> <p>Доц .Новосад А.Б.</p> <p>Доц. Бевз О.В.</p> <p>Доц. Ющик Л.В.</p> <p>Доц.Матушак О.М.</p> <p>Доц.Івасівка Р.С.</p> <p>Доц.Абрагамович Х.Я.</p> <p>Ас.Чмир Н.В.</p> <p>Ас.Колядич М.М.</p> <p>Ас. Рогуля С.С.</p> <p>Доц. Дроник І.С.</p> <p>Ас. Діденко О.З.</p>
С-3	<p>Опікова травма. Класифікація опіків за глибиною ураження тканини. «Правило долоні», «правило дев'ятки». Термоінгаляційне ураження органів дихання. Ознаки отруєння продуктами горіння. Принципи невідкладної допомоги.</p>	<p>Самостійне ознайомлення з фізіологією терморегуляції. Гіпотермія, гіпертермія, сонячний удар, тепловий удар. Методика надання невідкладної допомоги.</p>	<p>ПРН-1</p> <p>ПРН-2</p> <p>ПРН-3</p> <p>ПРН-4</p> <p>ПРН-5</p> <p>ПРН-8</p> <p>ПРН-14</p> <p>ПРН-17</p>	<p>Проф. Дутка Р.Я.</p> <p>Проф. Базилевич А.Я.</p> <p>Доц .Новосад А.Б.</p> <p>Доц. Бевз О.В.</p> <p>Доц. Ющик Л.В.</p> <p>Доц.Матушак О.М.</p> <p>Доц.Івасівка Р.С.</p> <p>Доц.Абрагамович Х.Я.</p> <p>Ас.Чмир Н.В.</p> <p>Ас.Колядич М.М.</p> <p>Ас. Рогуля С.С.</p>

				Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
С-4	Поняття про хімічні опіки. Механізм дії на організм кислот та лугів. Принципи невідкладної допомоги.	Самостійне ознайомлення з поняттям про хімічні опіки. Механізм дії на організм кислот та лугів. Принципи невідкладної допомоги.	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц. Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц. Матушак О.М. Доц. Івасівка Р.С. Доц. Абрагамович Х.Я. Ас. Чмир Н.В. Ас. Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
С-5	Укуси отруйних змій, павуків, комах: клінічні ознаки та невідкладна допомога. Загальні та специфічні заходи при укусах змій, поняття про специфічні антидоти. Невідкладна допомога при анафілактичному шоці.	Самостійне ознайомлення з укусами отруйних змій, павуків, комах: клінічні ознаки та невідкладна допомога. Загальні та специфічні заходи при укусах змій, поняття про специфічні антидоти. Невідкладна допомога при анафілактичному шоці.	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц. Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц. Матушак О.М. Доц. Івасівка Р.С. Доц. Абрагамович Х.Я. Ас. Чмир Н.В. Ас. Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
СРС-6	Антидотна терапія.	Самостійне ознайомлення з антидотною терапією. Основні види антидотної терапії.	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц. Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц. Матушак О.М. Доц. Івасівка Р.С. Доц. Абрагамович Х.Я. Ас. Чмир Н.В. Ас. Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
СРС-7	Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, доказової реабілітації, забезпечення прав людини в	Самостійне ознайомлення з деякими гострими психічними розладами та кризовими станами. Психоз, порушення настрою, маніакально-депресивний психоз, тривожні розлади.	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц. Новосад А.Б.

	психіатрії. Гострі психічні розлади та кризові стани. Загальні принципи надання долікарської допомоги при психо-неврологічних розладах. Перша долікарська допомога при епілепсії.	Типи реагування на надзвичайну ситуацію.	ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17	Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц. Матушак О.М. Доц. Івасівка Р.С. Доц. Абрагамович Х.Я. Ас. Чмир Н.В. Ас. Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
СРС-8	Поняття про ниркову колику, гостру ниркову недостатність, гостру затримку сечі. Принципи невідкладної допомоги.	Самостійне ознайомлення з проблемою гострої ниркової недостатності, гострої затримки сечі. Організація допомоги таким хворим.	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц. Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц. Матушак О.М. Доц. Івасівка Р.С. Доц. Абрагамович Х.Я. Ас. Чмир Н.В. Ас. Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
С-9	Принципи надання першої медичної допомоги при деяких інфекційних хворобах (менінгіт, ботулізм, холера, дифтерія, СНІД). Алгоритм дій для профілактики ймовірного зараження ВІЛ.	Самостійне ознайомлення з принципами надання першої медичної допомоги при деяких інфекційних хворобах (менінгіт, ботулізм, холера, дифтерія, СНІД). Алгоритм дій для профілактики ймовірного зараження ВІЛ.	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц. Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц. Матушак О.М. Доц. Івасівка Р.С. Доц. Абрагамович Х.Я. Ас. Чмир Н.В. Ас. Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
С-10	Поняття про катастрофи та стихійні лиха. Правила сортування та транспортування постраждалих із зони ураження у випадку катастроф, стихійних лих.	Самостійне вивчення видів транспортування постраждалого із зони ураження у випадку катастроф, стихійних лих. Вміти правильно транспортувати хворого відповідно до його стану.	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-17	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц. Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц. Матушак О.М. Доц. Івасівка Р.С. Доц. Абрагамович Х.Я.

				Ас. Чмир Н.В. Ас. Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
С-11	Типи реагування на надзвичайну ситуацію. Суїцидальні стани. Невідкладні заходи при спробі суїциду. Методи поведінки з пацієнтами з гострими психічними розладами. Принципи знерухомлення хворих та перша допомога.	Самостійне ознайомлення із загальними принципами та методами поведінки з пацієнтами з гострими психічними розладами. Принципи знерухомлення хворих та перша допомога	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-15 ПРН-17 ПРН-24	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц. Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц. Матушак О.М. Доц. Івасівка Р.С. Доц. Абрагамович Х.Я. Ас. Чмир Н.В. Ас. Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.
С-12	Кровотечі та крововтрати. Перша долікарська допомога при кровотечах. Поняття та методи тимчасової кінцевої зупинки кровотечі	Самостійне вивчення видів кровотеч. Перша долікарська допомога при кровотечах. Методи тимчасової зупинки кровотеч (пальцеве притискання, стискуюча пов'язка, максимальне згинання та підняття кінцівок, накладання джгута, закрутка). Поняття про кінцеву зупинку кровотечі.	ПРН-1 ПРН-2 ПРН-3 ПРН-4 ПРН-5 ПРН-8 ПРН-14 ПРН-15 ПРН-17 ПРН-24	Проф. Дутка Р.Я. Проф. Базилевич А.Я. Доц. Новосад А.Б. Доц. Бевз О.В. Доц. Ющик Л.В. Доц. Матушак О.М. Доц. Івасівка Р.С. Доц. Абрагамович Х.Я. Ас. Чмир Н.В. Ас. Колядич М.М. Ас. Рогуля С.С. Доц. Дроник І.С. Ас. Діденко О.З.

8. Верифікація результатів навчання

При вивченні дисципліни «Перша медична допомога» використовуються різновиди методів навчання, рекомендовані для вищої школи:

– за джерелами знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія); наочні (демонстрація); практичні (практична робота, опанування практичними навичками), на яких робиться особливий акцент при вивченні дисципліни;

- за логікою навчального процесу: аналітичний, синтетичний, їх поєднання – аналітико-синтетичний, а також індуктивний метод.

Поєднуючи та узагальнюючи наведені вище методи навчання, при вивченні дисципліни доцільно впроваджувати такі методи організації навчальних занять як:

- метод індивідуальних навчально-дослідних завдань,
- метод конкурентних груп,
- метод тренінгових технологій,
- метод проведення наукових конференцій із застосуванням інтерактивних технологій.

Видами навчальної діяльності студента є практичні заняття, самостійна робота студентів.

Практичні заняття тривалістю 2 академічні години при вивченні предмету проходять на базі КНП «Львівське територіальне об'єднання клінічна лікарня планового лікування, реабілітації та

паліативної допомоги» у відділеннях терапевтичного профілю та складаються з чотирьох структурних частин:

- 1) засвоєння теоретичної частини теми,
- 2) демонстрація викладачем методики невідкладної допомоги,
- 3) робота студентів по відпрацюванню практичних навичок під контролем викладача,
- 4) вирішення ситуаційних завдань та тест-контроль засвоєння матеріалу.

При проведенні практичних занять основне місце посідає оволодіння практичними навичками з надання першої медичної допомоги.

Самостійна робота студентів, окрім традиційної передаудиторної підготовки з теоретичних питань, включає роботу над тематикою, яка не охоплена практичними заняттями.

Складовою частиною процесу навчання є система контролю та звітності студентів за якістю засвоєння навчального матеріалу. Головна мета контролю полягає у забезпеченні високого рівня набутих студентами знань, міцності сформованих у них вмінь та навичок. Контроль успішності та якості підготовки студентів включає:

- поточний контроль;
- самоконтроль;
- підсумковий контроль.

Форма підсумкового контролю відповідно до навчального плану – залік.

Критерії оцінювання:

контрольні заходи включають поточний і підсумковий семестровий контроль у вигляді заліку.

Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять визначена робочою навчальною програмою дисципліни. Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті. При оцінюванні знань студентів перевага надається стандартизованим методам контролю: тестування (усне, письмове, комп'ютерне), структуровані письмові роботи, структурований контроль практичних навичок.

Оцінювання поточної навчальної діяльності. Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни з подальшим перерахуванням у багатобальну шкалу. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені навчальною програмою. Студент отримує оцінку з кожної теми. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності є стандартизованими і включають контроль теоретичної та практичної підготовки.

Поточний контроль здійснюється відповідно до конкретних цілей на кожному практичному занятті. Для контролю застосовуються наступні засоби діагностики рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести, контроль виконання практичних навичок з надання невідкладної допомоги.

Контроль виконання самостійної роботи, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Методи поточного контролю: усне опитування, письмовий експрес контроль, виступи при обговоренні питань на практичних заняттях, тестування, контрольне завдання:

Теоретичних знань – тестування письмове та комп'ютерне, індивідуальне опитування, співбесіда, структуровані за змістом письмові роботи.

Практичних навичок та вмінь – контроль виконання стандартизованих за методикою проведення практичних навичок з надання першої медичної допомоги.

Оцінка «відмінно» виставляється у випадку, коли студент знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами: дає вичерпно точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності.

Оцінка «добре» виставляється за умови, коли студент знає зміст заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоч на додаткові питання студент відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка «задовільно» ставиться студентові на основі його знань всього змісту заняття та

при задовільному рівні його розуміння. Студент спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках, коли знання і вміння студента не відповідають вимогам «задовільної» оцінки.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за традиційною шкалою під час вивчення дисципліни впродовж семестру, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = (CA \times 200) / 5$$

Таблиця перерахунку за 200-бальною шкалою:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що заліком

Таблиця 1

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.45	178	3.92	157	3.37	135
4.97	199	4.42	177	3.89	156	3.35	134
4.95	198	4.4	176	3.87	155	3.32	133
4.92	197	4.37	175	3.84	154	3.3	132
4.9	196	4.35	174	3.82	153	3.27	131
4.87	195	4.32	173	3.79	152	3.25	130
4.85	194	4.3	172	3.77	151	3.22	129
4.82	193	4.27	171	3.74	150	3.2	128
4.8	192	4.24	170	3.72	149	3.17	127
4.77	191	4.22	169	3.7	148	3.15	126
4.75	190	4.19	168	3.67	147	3.12	125
4.72	189	4.17	167	3.65	146		
4.7	188	4.14	166	3.62	145	3.1	124
4.67	187	4.12	165	3.57	143	3.07	123
4.65	186	4.09	164	3.55	142	3.02	121
4.62	185	4.07	163	3.52	141	3	120
4.6	184	4.04	162	3.5	140	Менше 3	Недостатньо
4.57	183	4.02	161	3.47	139		
4.52	181	3.99	160	3.45	138		
4.5	180	3.97	159	3.42	137		
4.47	179	3.94	158	3.4	136		

Самостійна робота студентів оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні та на окремих його завершених етапах за національною шкалою та шкалою ECTS. Семестровий контроль проводиться у формах заліку в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни і в терміни, встановлені робочим навчальним планом.

Семестровий залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни виключно на підставі результатів виконання ним усіх видів навчальних робіт, передбачених робочою навчальною програмою. Семестровий залік виставляється за результатами поточного контролю.

Оцінка за залік базується на результатах поточної навчальної діяльності та обчислюється в балах, відповідно до таблиці 1.

Оцінка з дисципліни базується на результатах поточної навчальної діяльності та виражається за двобальною шкалою «зараховано» або «не зараховано». Для зарахування студент має отримати за поточну навчальну діяльність бал не менше 60% (120 балів) від максимальної суми балів з дисципліни.

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як в шкалу ECTS, так і в 4-бальну шкалу. Бали шкали ECTS у 4-бальну шкалу не конвертуються і навпаки.

Бали студентів, які навчаються за однією спеціальністю, з урахуванням кількості балів, набраних з дисципліни ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
D	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

Оцінка ECTS у традиційну шкалу не конвертується, оскільки шкала ECTS та чотирибальна шкала незалежні.

9. Політика курсу

Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог до студента при вивченні дисципліни «Перша медична допомога» та ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Студентам пояснюються цінність набуття нових знань, академічні норми, яких необхідно дотримуватися, чому вони важливі, що таке академічна доброчесність, які її цінності та функції, як студенти своїми діями можуть долучитися до її розбудови; пояснюються сутність, особливості та причини неприпустимості академічного плагіату, заохочують здобувачів вищої освіти самостійно виконувати навчальні завдання, коректно покликатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

Здобувачі вищої освіти повинні досконало володіти клінічним мисленням, фундаментальними і спеціальними знаннями й уміннями щодо основних закономірностей розвитку хвороб, принципами клінічного обстеження та інструментальних досліджень різних органів та систем організму, досконало знати семіотику синдромів ураження різних органів і систем та найбільш поширених захворювань дорослого організму.

Навчальна дисципліна «Перша медична допомога» є вибіркоким курсом для студентів II курсів навчання спеціальності 222 «Медицина», 228 «Педіатрія». Студент, що обрав предмет, зобов'язаний у повному обсязі оволодіти знаннями, вміннями, практичними навичками та компетентностями з цієї дисципліни.

Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролю без використання зовнішніх джерел інформації, окрім випадків, дозволених викладачем, підготовки практичних завдань під час заняття;
- списування під час контролю знань заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв);
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної

етики та деонтології;

- дотримання правил внутрішнього розпорядку клінічної бази кафедри, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, пацієнтами, медичним персоналом закладу охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх заняттях є обов'язковим з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків за поважною причиною).

Політика перескладання тем та відпрацювання пропущених занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно графіку відпрацювання
 - перескладання теми заняття, за яке студент отримав негативну оцінку, проводиться у зручний для викладача та студента час поза заняттями, максимальна оцінка - «добре»
- перескладання теми підчас поточного навчання та підсумкового контролю з метою підвищення оцінки не допускається

10. Література

Основна:

1. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі [Текст] : навч. посібн. для студ. вищ. навч. заклад. IV р. акред. / В. А. Левченко, І. П. Вакалюк, М. В. Максим'як та ін. ; за ред. В.А. Левченка. - 4 вид., переробл. та доповн. - Івано-Франківськ : Петраш К.Т., 2020. - 612 с.
2. Перша екстрена і тактична медична допомога на догоспітальному етапі [Текст] : навч. посібн. для студ. мед. (фармац.) коледжів, училищ, інститутів медсестринства та університетів / за ред. В.С. Тарасюка. - 3 - є вид., преробл. та доповн. - К. : ВСВ "Медицина", 2019. - 504 с. : іл.
3. Халмурадов, Б. Д. Медицина надзвичайних ситуацій [Текст] : Підручник / Б. Д. Халмурадов, П. Б. Волянський. - К. : Центр учбової літератури, 2021. - 208 с.: іл.
4. Екстрена та невідкладна медична допомога [Текст] : Навчальний посібник для студ.вищ. навч. закл. / За заг. ред. Шкурупія Д.А. /Бодулев О.Ю., Дикий О.М., Могильник А.І., Сонник Є.Г., Шумейко О.Г., Шкурупій Д.А. - Вінниця : Нова Книга, 2017. - 240 с. : іл.
5. Emergency and Urgent medical care [Текст] = Екстрена та невідкладна медична допомога : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. МОЗ України / за ред. Шкурупія Д.А. / Бодулев О. Ю., Дикий О.М., Могильник А.І./ - Вінниця : Нова книга, 2019. - 200 с. : іл.
6. Долікарська допомога: навч. посіб. / Т. Л. Білоус. – Суми: видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2020. 148 с.
7. Антонов А. Г. Основи медичної допомоги / А. Г. Антонов, А. М. Колесніков, Н. О. Комісарова. Київ: КНТ, 2018. 338 с. (друге, перероблене, доповнене).
8. Догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. заклад. I—III р. акред. /Любов Савка, Людмила Резнікова, Олена Коцар/- 4 вид., переробл. та доповн. - К. : ВСВ "Медицина", 2018. - 600 с. : іл.
9. Перша долікарська допомога: навч. посібн. для студ. вищ. фарм. навч. закл. та фарм. факульт. вищ. мед. навч. закл. IV р. акред./ Кіт О.М., Ковальчук О.Л., Вардинець І.С./ - Тернопіль, ТДМУ: Укрмедкнига, 2018. – 336 с.
10. Екстрена та невідкладна медична допомога : Підручник для студ. III–VI курсів мед. факульт., лікарів, рятівників, парамед., волонтерів з питань надання сучасних методів екстреної домед. та мед. допом. /Льовкін О.А., Перцов В.І./ - Магнолія, 2021. – 212 с.
11. Андрущенко В.П. Перша долікарська допомога / В.П. Андрущенко, Ю.Ф. Кушта, Д.В. Андрущенко. – Львів. – 2011. – 347 с.
12. Перша долікарська допомога /П.Д. Фомін, Т.Д. Никула, В.О. Мойсеєнко, П.В. Іванов: Підручник /За загальною редакцією П.Д. Фоміна /Національний медичний університет ім.. О.О.Богомольця. – Київ: Майстер книг. – 2014. – 616 с.
13. Нетяженко В.З. Догляд за хворими /В.З. Нетяженко, І.М. Щуліпенко, Л.А. Дяківська. – К.: «Здоров'я», 2013. – 592 с.
14. Ковальова О.М. Догляд за хворими (практика) / О.М. Ковальова, В.М. Лісовий, С.І. Шевченко, Т.В. Фролова. – Київ, ВСВ «Медицина». – 2013. – 483 с.
15. Щуліпенко І.М. Загальний та спеціальний догляд за хворими з основами валеології /І.М. Щуліпенко. –

К.: «КИЙ», 1998. – 384 с.

16. Семен Х.О., Ющик Л.В., Бевз О.В., Гайдук А.Б., Рогуля С.С. (за ред. проф. О.Г. Яворського) / Методичні рекомендації з догляду за хворими для студентів II курсу медичних факультетів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. 2022. – 40 с.
17. Перша медична допомога: Підручник для мед. ВНЗ I – III рів. акрид. – 4-те вид., випр. Затверджено МОЗ /Петриненко Т.В. – К., 2012. – 275 с.
18. 30 невідкладних станів у терапії: Навчальний посібник /За ред. проф. Ю.М. Мостового. – Київ: Центр ДЗК, 2017 – 128 с.
19. Титов І.І., Волошинський О.В., Глушко Л.В., Пацюк О.І. Алгоритми надання невідкладної допомоги у критичних станах: навчальний посібник / Видання 4-те, доповнене. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2010. – 292 с.
20. Уніфікований клінічний протокол екстреної медичної допомоги хворим на гострі отруєння, затверджений Наказом МОЗ України № 34 від 15.01.2014 р. 11. Перша екстрена і тактична медична допомога на догоспітальному етапі: навч. посіб. / В.С. Тарасюк, М.В. Матвійчук, І.В. Паламар та ін.; за ред. В.С. Тарасюка. – 3-є вид., переробл. та допов. – К.: ВСВ "Медицина", 2019. – 504 с.
21. Перша медична допомога: підручник / І.М. Григус, М.Я. Романишин. – Львів: Новий світ-2000, 2019. – 267 с.
22. Ramrakha P.S., Moore K.P. Oxford Handbook of Acute Medicine. – 2010. – P. 222 - 228.

Допоміжна:

1. Невідкладні стани: Підруч. для студентів вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації (за ред. М.С. Регеди, В.Й. Кресюна; ЛДМУ ім. Данила Галицького, Одеський державний медичний університет. – Л.: Магнолія, 2008. – 835 с.
2. Скакун М.П. Невідкладна допомога при гострих отруєннях: Навч. посіб. для студентів вищих медичних закладів III-IV рівнів акредитації /М.П. Скакун; Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачовського. – 2-е вид., допов. – Т.: ТДМУ: Укрмедкн., 2005. – 243 с.
3. Кіт О.М. Перша долікарська допомога /О.М. Кіт, О.Л. Ковальчук, І.С. Вардинець, А.О. Боб. – Т.:ТДМУ: Укрмедкн., 2008. – 335 с.
4. Перша медична допомога: підручник / Т.В. Петриченко. – 4-те вид., випр. – К.: ВСВ "Медицина", 2015. – 271 с.
5. Невідкладна допомога: короткий виклад і тестові завдання: навчальний посібник / Н.В. Наливайко – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 220 с.
6. Перша екстрена і тактична допомога на догоспітальному етапі: навч. посіб. / В.С. Тарасюк, М.В. Матвійчук, І.В. Паламар та ін.; за ред. В.С. Тарасюка. – 3-є вид., переробл. та допов. – К.: ВСВ "Медицина", 2019. – 503 с.

Інформаційні ресурси

1. Яворський О.Г. DVD-фільм «Догляд за хворими. Основи медсестринської справи»
2. Яворський О.Г. DVD-фільм «Анамнез. Огляд: фото пацієнтів» / Яворський О.Г., аудіо- та відеоматеріали, 2013.
3. <http://meduniv.lviv.ua>
4. *You Tube* «Анамнез. Огляд: фото пацієнтів»: навчальний DVD-фільм.
5. *You Tube* «Догляд за хворими. Основи медсестринської справи»: навчальний DVD-фільм.

11. Обладнання, матеріально-технічне і програмне забезпечення дисципліни/ курсу

- Робоча навчальна програма дисципліни;
 - Плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів;
 - Методичні вказівки до практичних занять для студентів;
 - Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
 - Тестові та контрольні завдання до практичних занять, ситуаційні задачі;
 - Перелік питань, які студенти мають засвоїти в процесі вивчення дисципліни;
- Розробка питань тест-контролю, ситуаційних задач для співбесіди та практичних завдань, що використовуються для діагностики успішності навчання, базується на переліку питань, які

повинен засвоїти студент при вивченні дисципліни «Перша медична допомога». Комплекти практичних завдань є стандартизованими за методикою виконання практичного заняття.

12. Додаткова інформація

Відповідальна за освітній процес – доц. Новосад Анна Богданівна, novosadanna00@gmail.com
Заняття відбуваються на базі Комунального некомерційного підприємства «Львівське територіальне медичне об'єднання клінічна лікарня планового лікування, реабілітації та паліативної допомоги», м. Львів, вул. Коновальця, 22

Студенти на заняття приходять в халатах, змінному медичному взутті, з маскою. З собою мати зошит, ручку. На практичних заняттях необхідна наявність власного стетофонендоскопа.

Укладачі силабуса

доц.Бевз О.В.,
доц Ющик Л.В.
доц. Новосад А.Б.
доц. Івасівка Р.С.

Завідувач кафедри

проф. Дутка Р. Я.